

Η ΦΥΣΙΣ

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ—ΘΕΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ—ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΣΥΝΑΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ Ἐσωτερικοῦ φρ. 12.—Ἐξωτερικοῦ φρ. 15.	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ ΦΡ. ΠΡΙΝΤΕΖΗΣ	ΓΡΑΦΕΙΑ Ὁδὸς Μαυρομιχάλη ἀρ. 16ά. Ἐναντι Χημείου
ΕΤΟΣ Α. ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β.	ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗ 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1899	ΑΡΙΘ. 17

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ληξάσης τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἡμετέρου ἀπεσταλ-
μένου πρὸς εἰσπραξίν συνδρομῶν καὶ ἐγγραφῆν
συνδρομητῶν κ. Ἄθαν. Κούτρα, παρακαλοῦνται
οἱ ἡμέτεροι συνδρομηταὶ νὰ μὴ θεωρῶσι πλέον αὐ-
τὸν ὡς ἡμέτερον ἀντιπρόσωπον.

Ἡ Διεύθυνσις

ΠΟΥ ΒΑΡΑΖΕΙ Η ΨΥΧΗ

Ἄλλοιαν ὡς φαίνεται, ἔδραν ἔχουσιν ἢ τε ψυχὴ καὶ ἢ
ζωή, καὶ διάφορον ἀνεκάθεν γνώμην ἐξήνεγκον οἱ διάφο-
ροι τῶν αἰώνων σοφοί.

Παλαιόθεν ἐγένοντο συζητήσεις περὶ τοῦ ζητήματος
τούτου, χωρὶς ὅμως νὰ γίνωσι σχετικὰ καὶ σοβαρὰ πει-
ράματα, κατὰ δὲ τὸν αἰῶνα μας ἐγένοντο τούναντίον
πολλὰ τοιαῦτα, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ γένηται ἐπαρκῆς λο-
γοκρισία. Καὶ ὁ μὲν Flourens πειραματισθεὶς ἐπὶ τῶν
λειτουργιῶν τοῦ ἐγκεφάλου, ἐξήνεγκε γνώμην, ἥτις ἐγένε-
το ἀφορμὴ πλείστων ἀντιλογιῶν, οὐχ ἥττον τὸ ζήτημα
συνεζητήθη εὐρύτερον καὶ καλεῖται οὕτως εὐρέθη
ἢ κλεισὴ πρὸς πρακτικώτεραν ἀνάληψιν τῆς ἔδρας τῆς
τε ψυχῆς καὶ τῆς ζωῆς.

Πρὸ τῶν πειραμάτων τοῦ Flourens, πάντες ἐθεώρουν
τὸν ἐγκέφαλον, ὡς συντρέχοντα δι' ὅλων αὐτοῦ τῶν με-
ρῶν εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς νοήσεως καὶ τῆς θελήσεως,
ἐνῶ ὁ Flourens κατωρθώσε νὰ ἐντοπίσῃ τὴν λειτουργίαν
τοῦ ἐγκεφάλου εἰς τέσσαρα διακριτικὰ μέρη αὐτοῦ, πει-
ραματικῶς ἀφαιρέσας διαδοχικῶς διάφορα ἐκ τοῦ ἐγ-
κεφάλου τινῶν ζώων μέρη, ἤτοι ἀπέδειξεν ὅτι, ἡ διά-
φοια ἔδρευε ἐν τοῖς ἐγκεφαλικοῖς λοβοῖς.

Καὶ ὄντως ἐὰν ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ τινος ζώου τοὺς
δύο ἐγκεφαλικοὺς λοβοὺς (οὐχὶ δὲ τὸν ἕνα, διότι τοῦ ἐνός ἀφαιρεθέντος ὁ ἕτερος λειτουργεῖ) τὸ
ζῶον ἀπόλλυσι τὴν ἀσκήσιν τῶν αἰσθησέων του, διότι
οὔτε βλέπει πλέον, οὔτε ἀκούει, οὔτε θέλησιν ἔχει,
ἀλλ' οὔτε καὶ ἐνεργεῖ θεληματικῶς. Δὲν γνωρίζει δὲ
πλέον οὔτε νὰ φυλαχθῇ, οὔτε νὰ φύγῃ, οὔτε νὰ τραφῇ.
Οὐδεμίαν ἀντίληψιν κερτῆται.

Ἡ παρεγκεφαλὶς προϊσταται τῆς συναρ-
μογῆς καὶ τῆς ἰσορροπίας τῶν κινήσεων. Ὄτε ἀν ἀφαι-
ρεθῇ αὐτὴ ἀπὸ τινος ζώου, δὲν δύναται πλέον τοῦτο
νὰ βαδίσῃ ὀρθίον, νὰ τρέξῃ ἢ νὰ πετάξῃ, ἀλλὰ τρικλιζει

καὶ πίπτει, ἐνῶ αἱ λοιπαὶ τοῦ λειτουργεῖν ἐξακολουθοῦν
ν' ἀσκῶνται πρὸς τὴν γενομένην αὐτῷ διατάραξιν τῆς
ζωικῆς του ἀρμονίας.

Τὰ τετράδυμα τυλώματα τοῦ προμήκου
μυελῶ, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν τῶν ὀπτικῶν νεύ-
ρων προϊστάνται ἐπὶ τῆς ἀσκήσεως τῆς ὄρασεως.

Τέλος ἐν τῷ προτενεῖ μυελῶ ὑπάρχει ἡ ἔδρα
τῆς ζωῆς. Καὶ ὄντως ὑπάρχει ἐκεῖ σημεῖον τι, ὅπερ ὁ
Flourens ἀποκαλεῖ ζωικὸν κόμβον καὶ ὁτις, κατ'
αὐτόν, εἶναι ἡ πραγματικὴ ἔδρα τῆς ζωῆς. Ἐὰν δ' ἐγ-
γίση τις τὸ σημεῖον τοῦτο, ὅπερ δὲν εἶναι μεγαλειότερον
τῆς κεφαλῆς καρφίδος, ἐπιφέρει τὸν ἀμέσον θάνατον τοῦ
ζώου.

Ἐκ τοῦ συνόλου τῶν παρατηρήσεων τούτων προκύπτει
ὅτι ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ζωὴ ἔχουσι διάφορον ἔδραν καὶ συνε-
πῶς δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ σύγχυσις, ὡς τινες τῶν πα-
λαιῶν καὶ νεωτέρων ψυχικῶν διατείνονται. Κατὰ τὰ
πειράματα τοῦ Flourens, ἡ ψυχὴ ἔδρευε ἐν τῷ συνόλῳ
τοῦ ἐγκεφάλου, ἐν τοῖς ἐγκεφαλικοῖς λοβοῖς, ἐν οἷς δέον
νὰ προσθέσωμεν τὴν παρεγκεφαλίδα καὶ τὰ τετράδυμα
τυλώματα τοῦ προμήκου μυελῶ, ἐνῶ ἐν τῷ προτενεῖ
μυελῶ καὶ ἰδίως ἐπὶ ὠρισμένου σημείου αὐτοῦ, ἤτοι ἐν τῷ
ζωικῷ κόμβῳ, ἔδρευε ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς.

Ἐνταῦθα, κατὰ τὸν Λουδοβίκον Figuiet, δύναται τις
νὰ φέρῃ ἀντιρρήσεις ὡς πρὸς τὸν καθορισμὸν τῆς ἔδρας
τῆς ψυχῆς ὑπὸ τοῦ Flourens, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ἢ
οὗτος προσδιορίζει ἐν τῷ ζωικῷ κόμβῳ. Ὁ θάνατος,
ὡς προκύπτει ἐν τῷ θεμελιώδει τούτῳ πειράματι δύναται
νὰ ἐπέλθῃ μόνον ὑπὸ τῆς ἀμέσου παραλυσίας τῶν νεύ-
ρων τῆς ἀναπνοῆς, διότι ὁ ζωικὸς κόμβος εἶναι ἡ ρίζα τῶν
χρησιμεύοντων εἰς τὴν ἀναπνοὴν νεύρων, ὁ δὲ θάνατος
δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὑπὸ ἀμέσου
ἀσφυξίας ἀπορροῦσης ἐκ τῆς παραλυσίας τῶν ἀναπνευ-
στικῶν ὀργάνων.

Ὄτε ἐὰν τὰ πειράματα τοῦ Flourens εὐκρινῶς ἀπο-
φαίνονται, ὅτι ὁ ἐγκέφαλος εἶναι ἡ ἔδρα τῆς διανοίας,
δὲν ἀποφαίνονται ὅμως ἐπίσης εὐκρινῶς, ὅτι ὁ προτενῆς
μυελὸς εἶναι ἡ ἔδρα τῆς ζωῆς.

Ὁ δόκτωρ Panchard, μᾶλλον κριτικὸς τοῦ Flourens
προσδιορίζει τὴν ἔδραν τῆς διανοητικῆς ψυχῆς ἐν τῷ συν-
όλῳ τοῦ μέρους ἐκείνου τοῦ ἐγκεφάλου, τοῦ κειμένου ἐν
τῇ περιφερείᾳ ὀκλήρου τοῦ ὀργάνου, τοῦ καλουμένου
φαϊάουσια. Ἀλλὰ ἀφίνει ἀρίστον τὸ ζήτημα τῆς
ἔδρας τῆς ζωῆς, ἀποφαινόμενος μόνον, ὅτι ἡ ζωικὴ βᾶ-
σις εὐρίσκειται ἐν τῷ προτενεῖ μυελῶ.

Κατὰ τὸν Figuiet ἡ ἀληθὴς ἔδρα τῆς ζωῆς ἢ τῆς ζωί-
κῆς βᾶσεως εἶναι αὐτὸ τὸ αἷμα. Ἐὰν λάβωμεν, λέγει, ζῶον
τι χαρὸν πληρεστάτης ὑγείας καὶ ἀποβάλωμεν τὸ αἷμα
αὐτοῦ ἀπὸ τινος μεγάλης αὐτοῦ ἀρτηρίας ἀμέσως θὰ ἐκ-
πνεύσῃ. Οὕτως οἱ ἀρχαῖοι δοᾶκις ἤθελον νὰ ἐπιφέρωσι
τοῖς καταδικαστοῖς ἀμεσον καὶ γλυκὺν θάνατον, ἠνοίγον αὐ-

ΦΥΣΙΣ - ΗΧΩ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Φιλολογία—Θετικά επιστήμια—Καλλιτεχνία.

Ἀπὸ τῆς προσεχούς 1 Μαΐου 1900 ἀναγούσης τῆς 2^ας Περιόδου καὶ ἀρχομένης Νέας, ἡ Διεύθυνσις τῆς «Φύσεως» μέλει νὰ ἐγκαινιάσῃ ὅλως νέαν φιλολογικὴν ἐποχὴν. Τὸ πρῶτον αἱ Ἀθῆναι θ' ἀποκτήσωσι λαμπρότατον περιοδικόν, πλούσιον καὶ τέλειον ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις.

Ἡ δεκαετής ἀνελλιπὴς ἐκδοσις τοῦ πονήματος τούτου καὶ ἡ θερμὴ ὑποστήριξις, ἥς ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως του τυγχάνει ἕνεκα τῶν ζωτικωτάτων καὶ ἐνδιαφερόντων ἀντικειμένων, ἅτινα ἐκάστοτε δημοσιεύει, εἶναι ἐναργεστάτη ἀπόδειξις τοῦ κοινωφελεστάτου σκοποῦ, ὃν προτίθεται, ὡς καὶ τῆς ἀναμφερρήστου ὠφελείας, ἣν τοῖς συνδρομηταῖς αὐτοῦ παρέχει.

Μαρτυρεῖται δὲ πληρέστατα ἐκ τούτου ἡ λαμπρὰ καρποφορία τῶν μεταδιδόμενων ὑγιεινῶν καὶ ὠφελίμων γνώσεών του.

Δημοσιεύματα κοινωφελῆ καὶ ψυχαγωγικά, τερπνὰ καὶ εὐχάριστα, ἀναγνώσματα ἐκλεκτά, πρωτότυπα καὶ ἠθικά, διδακτικά καὶ ἐνδιαφέροντα χαρακτηρίζουσι τὸν σκοπὸν τοῦ ἡμετέρου πονήματος ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα καὶ ὑπογραμμόν, τοιοῦτον περιοδικὸν ἐκδιδόμενον, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴν ὑποστηρίζεται καὶ ἀναγιώσκεται ὑπὸ πάντων καὶ ἐν πάσῃ χώρα διαβιούντων φιλομούσων καὶ φιλοπροόδων ;

Ἀπὸ πρώτης ἡμετέρας Μαΐου 1900 ἡ «Φύσις καὶ Ἠχώ» εὐγνωμονοῦσαι εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῶν συνδρομητῶν τῶν, θὰ ἐκδίδονται εἰς πολυτελέστατον δεκαπενθήμερον πολυσέλιδον τεύχος μετὰ χάρτιν παχύτερον καὶ εἰκόνας ἐξαισίας, ἐν ᾧ θ' ἀμειλλῶνται ἡ φιλολογία μας, καλλιτεχνία καὶ ἐπιστήμια ἀνευ οὐδεμιᾶς αὐξήσεως τῆς συνδρομῆς, ἥτις ἀνέκαθεν ὠρίσθη εὐτελής, ἀποβλέπουσα μᾶλλον εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀναγνωστῶν μας ἢ εἰς τὸ ποσοδὸν τῆς συνδρομῆς. Ἐπιστημονικόν, καλλιτεχνικόν καὶ φιλολογικόν τοιοῦτον ἔργον δεῖται κόπων πολλῶν καὶ χρημάτων οὐκ ὀλίγων καὶ ἐλπίζομεν, ὅτι πάντες θέλουσι μᾶς συνδράμει.

Ἡ Συνδρομὴ ὠρίσθη πάλιν Δέκα ἕξ (16) μόνον φρ. εἰς τὸ Ἐσωτερικόν μετὰ τῆς «Ἠχοῦς». Δεκαπέντε (15) δὲ φράγκα εἰς τὸ Ἐξωτερικόν. Μετὰ τῆς Ἠχοῦς δὲ φρ. 20.

Ἄλλ' οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Φύσεως» χαίρουσι καὶ ἄλλα δικαιώματα. Λαμβάνουσι δωρεὰν τὰ ἐκάστοτε ἐκδιδόμενα ἔργα ὑπὸ τῆς Διευθύνσεώς μας καὶ συμμετέχουσι τῶν ἐτησίως γινόμενων κληρώσεων τῶν λαχείων τῆς «Φύσεως».

Ἡδὲ νέος συνδρομητὴς δύναται νὰ ἐγγραφῆ κάτωθι τῆς παρούσης.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 1 Ἰανουαρίου 1900.

ΦΡ. ΠΡΙΝΤΕΖΗΣ
(Διευθυντῆς καὶ ἐκδότης)